

PLASAMENTE ALTERNATIVE

Născut pe 13 septembrie

Nu de puține ori am profitat de datele de stare civilă ale artiștilor noștri pentru a-i evoca, pentru a-i readuce în atenție, ca pretext pentru a ne ridica gândul la ei și sufletul la opera lor. Centenarele sunt favorite, mai ales că pe la noi au obiceiul să treacă plutind ușor, drapate în discreție. În cel mai bun caz își amintește cineva după câteva zile, săptămâni, după un an-doi, și, ca să nu fie penibil, tace ori zice mărunț din buze.

Marele centenar al acestui an nu a trecut, încă. La 2 noiembrie se va împlini un secol de la nașterea lui Vasile Dobrian, un artist care încă se lasă descoperit și înțeles. S-a născut la Sibiu, a studiat la București și a fost profesor la Iași, a practicat creația de avangardă, inclusiv în poezie. La licitația de postmodernism din acest an, Artmark a vândut o linogravură constructivist-cubistă de Vasile Dobrian cu 1,4 mii de euro, estimarea fiind pe la jumătate iar pornirea pe la o treime. Tot în acest an se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui François Gall, pictor francez de origine maghiară născut în România, larg vândut în licitații, la prețuri doar decente. La 25 octombrie se împlinește un secol și de la nașterea, la Nagyvarad, a lui Miklossy Gabor, pictor maghiar, născut în Ungaria de atunci și trăitor în România de până acum, el plecând dintre noi la Kolozsvár, în 1998 decembrie 21. Din păcate, în românește aflăm despre el doar că „a fost un pictor român reprezentant al realismului socialist”, restul informațiilor fiind mai ales în limba maghiară, din care pricep doar ceva mai mult decât numele Oradei și al Clujului.

Dar până la centenare confuze avem concrete aniversări chiar în aceste zile. Nu știu cum se face, dar în septembrie-octombrie s-a născut multă lume bună, mai ales artiști. Numai ieri, 13 septembrie, agenda ne vorbește de câteva aniversări, de nașterea mai multor artiști români importanți. Cu o subiectivitate pe care țin să o subliniez, îmi amintesc întâi pe Emil Ciocoiu, unul dintre cei mai importanți pictori români ai momentului, care și-a făurit o minunată carieră internațională, pornind din Aachenul în care s-a stabilit acum trei decenii. Dar și în România a venit de mai multe ori cu expoziții ample, pe simeze prestigioase. În 1996 a cucerit câteva săli „regale” la Muzeul Național de Artă al României, în 2008, la 60 de ani, ne-a oferit un triptic, la București și la muzeele de artă din Cluj și Craiova,

iar în acest an, sub zodia lui Brâncuși, un alt român care s-a impus în străinătate, și-a prezentat galaxiile născânde sau pulsând deja în infinitul uman, pe simezele de marmură înaltă ale Palatului poporului. În licitațiile din România apar mai ales creații Emil Ciocoiu de dinainte de 1980, când pictorul a decis să nu mai revină în România lui Ceaușescu și a celor ce sugeau de la acel regim. În Germania, Italia și alte țări cu gust și civilizație de artă, pictura lui Emil Ciocoiu circulă în medii și colecții înalte. A fost apreciat de Peter Ludwig care i-a trimis o lucrare, „Cvartetul Sharon”, la muzeul de artă din Beijing, într-o donație plină de Picasso și alte nume grele din care avea marele colecționar german care obișnuia să doneze muzee întregi. Ar fi făcut-o și în România, unde s-a bucurat de întâmpinarea caldă și pricepută a profesorului universitar Ionel Constantinescu, un alt mare colecționar, român de această dată, dar mizilicari de tranziție au distrus această mare oportunitate, aceea de a avea un muzeu Ludwig la București.

Prin octombrie, olteanul Emil Ciocoiu, împreună cu bucovineanul, pictor și el, Mihail Gavril, alături de sculptorița din Italia, Ildiko Matrai, unguroaică româncă de-a noastră, deschid o frumoasă expunere chiar în orașul Aachen, care și l-a trecut pe Ciocoiu la personalități ale orașului, categoria „pictorul nostru”. În primăvara care vine, Emil Ciocoiu va înnobila cu pictura sa un castel și mai multe spații alese din orașelul olandez Vaals, într-o expoziție în care sculptura este adusă de Simion Benetton, cel mai tare sculptor italian al momentului, cu o viziune ce dialoghează de minune cu propunerile de *Univers* ale lui Emil Ciocoiu.

Sculptorița născută într-o zi de 13 septembrie este Reka Csapo Dup, care a plecat de la fragilă coală de hârtie pentru a modela piatra și a face bronzul să curgă în formele închipuite de artistă. „Spiridușii” săi, din frumoasa familie Cire Perdue pot fi întâlniți și apropiați în mai multe galerii, la prețuri corecte, chiar accesibile, iar noi am vorbit de arta sa cu ocazia mai multor expuneri magistrale.

În 1946, într-o zi de 13 septembrie s-a născut Horia Paștina, sensibilul pictor și profesor, autor de compoziții în tonuri smerite, reflexiv și profund. A studiat culoarea cu Ciucurencu și face parte din celebrul grup Prolog de mari pictori români și contemporani care caută lumina și grădinile nepământene. Lucrările sale apar rar, dar din ce în ce mai des în licitații, mai ales în cele care testează virtuțile de piață ale pictorilor în viață. Galeria Goldart de la Athenee Palace, Hilton după numele de scenă, a organizat, anul trecut, în chiar

redeschiderea sa, o expoziție în care, alături de Horea Paștina evolua prietenul său, Mihai Sârbulescu. Iar prețurile, ca după căderea *Lehman Brothers* de acum fix 4 ani, erau domolite, domestice, accesibile.

Evocarea zilei de 13 septembrie se numește Spiru Vergulescu, pictorul citadinilor mângâiate ca de un copil tandru. Pictorul s-a născut în 1934, într-o zi de joi, așa cum a căzut și în acest an, ieri adică, ziua de 13 septembrie, dar s-a grăbit să ne părăsească acum 5 ani, în 2007. În Slatina natală a lăsat o casă-muzeu, iar la București, pe Câmpineanu, se află o placă comemorativă în care cu greu îl recunoști pe artist, altfel inițiativa fiind extrem de laudabilă. În acest an, a plecat să-l regăsească în ceruri doamna lui de o viață, Gunka, frumoasa bulgăroaică, care a văzut o viață doar în imagini pictate de Spiru Vergulescu. Lucrările sale ating cote semnificative, acum în scădere, ca tot cadrul general. În 2009, când pictorul ar fi împlinit 75 de ani, colecționarii și prietenii săi au vernisat o frumoasă expoziție la Casa Armatei, Cercul Militar Național, pe numele de buletin. Expoziția Spiru Vergulescu de la Slatina, din 2008, a fost deschisă pe 11 septembrie, în primul an fără artist.

În acest an, pe 11 septembrie, a fost sărbătorit pictorul Ion Murariu, Nică pentru prieteni, admiratori și colecționari, la 90 de ani de la naștere. Pentru prima dată marele și bunul pictor, născut la Dorohoi, la 12 septembrie 1922, pe strada care îi purta numele de mai mulți ani, nu a fost prezent la întâlnirea de la Galeria ANA. Plecase deja în veșnicie, la sfârșitul lui martie trecut, obosit de iarna pe care a pictat-o cu atâta culoare, dar care s-a dovedit teribil de grea pentru trupul său obosit.

Noi am rămas aici, să ne bucurăm de munca și creația minunaților noștri artiști născuți pe 13 septembrie. Le dorim ani mulți de viață și frumoasă trudă, le transmitem cele mai bune gânduri și urări, îi îmbrățișăm și le furăm pe haine un strop din pământul cu care colorează sau pe care îl modelează.

Marius Tița